

GUNNAR STAALESEN

VARG VEUM

PRIVÉDETECTIVE

THRILLER

ACHTERVOLGD DOOR DE DOOD

'Net als Stieg Larsson en Henning Mankell
schrijft Staalesen met bakken sfeer,
boordevol actie en veel spanning.'

INKIJKEXEMPLAAR

M
marmer

ACHTERVOLGD DOOR DE DOOD

INKIJKEXEMPLAAR

GUNNAR STAALESEN

*Achtervolgd door
de dood*

THRILLER

Uit het Noors vertaald door Lucy Pijtersen

INKIJKEXEMPLAAR

‘De wilde zalm is of in topconditie of dood. Maar onze kweekzalm is als een zwaarlijvige, gestreste man die achter een bus aan moet hollen.’

(uit *Den nye fisken* [De nieuwe vis] van Simen Sætre en Kjetil Østli, Spartacus Forlag, Oslo 2021)

INKIJKEXEMPLAAR

I

Het begon allemaal op de dag dat de politie van de provincie Sogn og Fjordane mijn rijbewijs besloot in te nemen.

Het was een zonovergoten dag aan het einde van september. Nadat mijn trouwe Toyota Corolla in januari van dat jaar op Sotra was gecrasht, had ik een nieuwe aangeschaft van hetzelfde merk, het model van een jaar eerder en net zo grijs als de lucht boven Bergen meestal is.

Ik was op de terugweg van een opdracht in Nordfjord, waar ik op diplomatieke wijze het mijne had gedaan om een einde te maken aan een veertigjarige burenruzie over een erfgrans die was ontstaan op oudejaarsavond 1963, toen alle deelnemers onder invloed van zelfgestookte sterkedrank waren geweest. Zoals zo vaak het geval is, was de volgende generatie met de kop tegen de muur gelopen in hun poging een tweestatenoplossing te vinden waar een vredesonderhandelaar in het Midden-Oosten jaloers op zou zijn. Of ik daarin was geslaagd moest de toekomst uitwijzen. Ik had zo mijn twijfels, aangezien de bron van het conflict een migrant uit

Oost-Noorwegen was met wortels in dit gebied en een sterke behoefte om zijn vakantiehuis te bouwen op de plek met het mooiste uitzicht, waarbij de nieuwbouw twintig tot tachtig centimeter op het terrein van de buurman bleek te staan. Maar ik kon terugkeren naar Bergen met de belofte van een aanstaand honorarium in mijn binnenzak, Noorse romantische muziek op de autoradio en om me heen een landschap dat in lange teugen ademhaalde, uit bij Sandane, in door het Våtedalen en weer uit op het punt waar het meer Jostedalsvatnet zich links van mij uitstrekte.

Ik nam de tijd die nodig was om alles in me op te kunnen nemen. Met enige regelmaat keek ik in mijn achteruitkijkspiegel, waar een grote, witte veetransportwagen al de hele tijd vanaf het veer bij Anda achter me aan had gereden zonder aan te geven dat hij wilde passeren.

Toen ik Vassenden naderde, wilde ik even pauzeren en een kop koffie drinken. Ik sloeg af bij Jølstraholmen, waar een camping was met een café. Ik had nog maar nauwelijks de draai voor het gebouw gemaakt toen een auto met felblauwe lichten op het dak zo vlak naast me kwam rijden dat we ons hadden kunnen verlossen. Ik draaide mijn hoofd die kant op en keek recht in de ogen van een geüniformeerde politieman die vanaf de bijrijdersplaats in de patrouillewagen gebaarde dat ik mijn raampje naar beneden moest draaien.

Ik zag geen reden te weigeren en het eerste wat hij tegen me zei was: ‘Wat voor medicijnen gebruik jij?’

Niet-begrijpend keek ik hem aan. ‘Hoezo?’

Nog een paar tellen bleef hij me indringend aankijken. Toen wees hij naar een parkeerplaats een stukje verderop. ‘Zet je auto daar neer.’

Ik deed wat hij zei en de vrouwelijke agent achter het stuur volgde

mijn voorbeeld. De mannelijke agent stapte uit, liep met besliste passen naar mijn wagen en boog zich voorover. ‘We hebben een aantal meldingen ontvangen over gevaarlijk rijgedrag, bijna-botsingen en kans op ongelukken.’

De man sprak de taal van zijn streek, maar zo afgezwakt dat ik hem goed kon verstaan. Maar de inhoud van zijn opmerking was voor mij een volstrekt raadsel. ‘Waar heb je het over?’

‘Alles wijst erop dat we je rijbewijs moeten innemen.’

Nog steeds had ik moeite de man te begrijpen. ‘Op basis waarvan?’

‘Een aantal telefonische meldingen. Rijbewijs en autopapieren graag.’

‘Dit moet een misverstand zijn. Dit moet om een andere auto gaan.’

Nu werd hij ongeduldig. ‘Rijbewijs en autopapieren, en snel een beetje!’

Zijn vrouwelijke collega was nu ook uitgestapt. Ik zag dat ze een alcoholtester in haar hand had. Ondertussen bladerde de man door mijn rijbewijs en de autopapieren, waarna hij mijn gezicht grondig bestudeerde alvorens de autopapieren terug te geven, alsof hij me ervan verdacht iemand anders te zijn dan wie ik was.

‘Varg Veum?’ zei hij en ik knikte. ‘Vreemde naam.’

‘En jouw naam was...?’

‘Joralf Smalabeit.’

‘En je zei...’

Hij onderbrak me. ‘We moeten je een blaastest afnemen.’ Hij knikte naar zijn collega. ‘Sylvi!’

Ik zag ervan af om naar haar achternaam te vragen. Gehoorzaam opende ik mijn mond en zo hard als ik kon blies ik door het plastic pijpje dat ze tussen mijn lippen had gestoken. Een moment

keken we elkaar recht in de ogen. In de hare was geen greintje sympathie te bespeuren. Ze pakte het pijpje weer terug, wachtte vijf seconden en keek toen op het schermpje, waarna ze bijna teleurgesteld verkondigde: ‘Nul komma nul.’

Joralf Smalabeit keek me peinzend aan. Toen richtte hij zich tot Sylvi. ‘Is de melder hier ook naartoe gereden?’

Ze knikte.

‘Praat met hem.’

Ik keek haar na. ‘Dan neem ik aan dat het misverstand zal worden opgehelderd.’

‘Dat betwijfel ik. Het kenteken klopt.’

Een paar seconden duizelde het me. Heel wat jaren geleden had ik *Het proces* van Franz Kafka gelezen, maar ineens stond het me weer glashelder voor de geest. “‘Het kenteken’... dat van mij?’

Met dezelfde serieuze blik als eerder keek hij me aan. ‘Laten we de persoonlijke gegevens doornemen. Je naam heb ik. Je beroep?’

Ik zuchtte. ‘Privédetective.’

‘Nog een keer?’

‘Privédetective.’

Zijn blik werd nog achterdochtiger. ‘Toch geen voormalige collega, neem ik aan?’

‘Dat ligt eraan hoe je een collega definieert.’ Ik gunde hem een kleine denkpauze. ‘Maar niet van de politie, als je daar soms bang voor was.’

‘Ik ben nergens bang voor.’

‘Mooi zo. Slaap je ’s nachts goed? Droom je van het oplossen van de raadsels des levens vanaf de bijrijdersstoel van een patrouillewagen?’

‘Waar kwam je vandaan?’

‘Nordfjord.’

‘Voor een privébezoek of...’

‘Nee, vanwege mijn werk.’

‘Wat in dit geval betekent...?’

‘Ik kan het ook op een andere manier uitleggen. Heb je weleens gehoord van het Palestijnse conflict?’

‘Huh?’ Maar hij werd onderbroken doordat Sylvi terugkwam. Ze trokken zich terug. In mijn zijspiegel kon ik haar met grote armbewegingen verslag zien uitbrengen terwijl ze met enige regelmaat mijn kant op wees.

Joralf Smalabeit liep weer naar mij toe. ‘Wacht hier. We bellen de hulpofficier.’

‘Welke? Er zijn er wel meer van.’

‘En waag het niet ervandoor te gaan. Dan pakken we je meteen op.’

Ik trok mijn wenkbrauwen op in de hoop de juiste ironische uitdrukking op mijn gezicht te krijgen. Maar toen ze een paar minuten later terugkeerden, bleek de hulpofficier, wie dat ook mocht zijn geweest, niet aan mijn kant te staan.

‘We hebben gezamenlijk besloten dat we je rijbewijs in beslag nemen. Ben je het daarmee eens?’

‘Nee, je kunt er gif op innemen dat ik het daar niet mee eens ben. Helpt dat?’

‘Nee. Maar het betekent wel dat we de inbeslagname binnen drie weken aan de rechter moeten voorleggen.’

‘En in de tussentijd trakteren jullie mij op een verblijf in een blokhut op deze camping en compenseren jullie mij voor inkomstenderving?’ Ik zei er niet bij dat dat laatste hun aanzienlijk minder zou kosten dan een verblijf op de camping.

Hij trok een scheve glimlach. ‘We rijden naar het politiebureau in Førde om je daar het formele verhoor af te nemen. Als je even wilt doorschuiven, neem ik het stuur van je over.’

‘Dus jouw rijbewijs is wel in orde?’

‘Probeer maar niet de leukste thuis te zijn. Dat helpt je geen
zier.’

‘Nee, dat snap ik wel. Dat is nu eenmaal het lot van stand-up-
comedians. Op een dag lacht niemand meer om ons. Je kent de
weg, neem ik aan?’

2

Het politiebureau van Førde kende ik nog van vroeger, in verband met de zaak-Jantje halverwege de jaren tachtig.

Maar inmiddels was het verplaatst. Nu lag het aan de Fjellvegen, ook al kon die wat uitzicht betreft niet tippen aan de straat met dezelfde naam in Bergen. Daarentegen stond het met de achterkant tegen een solide bergwand aan, de Hafstadjellet, Førdes equivalent van de Suikerbroodberg in Rio.

Daar liet Joralf Smalabeit me achter onder de hoede van een jonge agente. Ik zag hem of Sylvi verder niet meer terug. Naar alle waarschijnlijkheid waren ze alweer in volle vaart de gevaarlijke wegen van Vestland aan het afschuimen op nog meer zware criminelen met een veetransportwagen in hun kielzog. Toen het verhoor was begonnen bleek namelijk al snel dat de talloze telefonische meldingen over mijn rijgedrag van slechts één persoon afkomstig waren: de man die de hele rit in de vrachtwagen achter me aan had gereden. Veel wees erop dat de politie hem een blaastest had moeten afnemen, tenzij hij had gehallucineerd, maar dat hadden ze nagelaten.

De jonge vrouw die me verhoorde was overigens vriendelijk en beleefd. Ze stelde zich voor als Solrun Storehaug en ze vroeg me of ik haar mijn eigen versie van de gebeurtenissen van die dag wilde vertellen. Terwijl ik praatte, zat ze vlijtig te noteren. Toen ik klaar was met mijn verhaal, vertelde ze mij in het kort wat de chauffeur van de vrachtwagen had verklaard. Naar diens oordeel had ik de hele tijd met mijn telefoon in mijn hand gezeten zonder op de weg te letten, want hij had gezien dat ik een aantal keren bijna ergens tegenop was gebotst of van de weg af was gereden of nog meer andere potentiële ongelukken had veroorzaakt, wat met andere woorden betekende dat zijn beleving van onze gezamenlijke rit tussen Anda en Vassenden totaal verschilde van de mijne. Ik gaf haar mijn mobiele telefoon en zei dat ze met alle liefde mijn belgeschiedenis mocht controleren. Mijn telefoon was tijdens de hele rit zo stil geweest als een mediterende monnik. Het enige waar ik naar had geluisterd was de muziek van Edvard Grieg en zijn collega-componisten op de autoradio. Dat noteerde ze ook, maar mijn telefoon controleerde ze niet.

‘Het geval wil dat de officier die toestemming heeft gegeven om je rijbewijs in te nemen, in Florø zit’, zei ze toen.

‘Waarom vond hij dat noodzakelijk?’

Ze hield haar hoofd een tikje schuin en keek me aan. ‘De vele telefonische klachten over je rijgedrag.’

Ik voelde mijn verontwaardiging stijgen. ‘De vele telefonische klachten! Van wie dan allemaal?’

‘Ik kan er helaas niets aan doen. Het OM beslist.’

Ik spreidde mijn armen in een gebaar van wanhoop. ‘En nu dan?’

‘We houden je auto hier. Je rijbewijs wordt naar het OM gestuurd. Je hoort van ons. Aangezien je het niet eens bent met de

inbeslagname zal de zaak binnen uiterlijk drie weken voor de rechter komen.’

‘En hoe kom ik weer terug in Bergen?’

‘Ik wijs je de weg naar het busstation.’

‘Mag ik mijn advocaat bellen?’

Ze schoof mijn telefoon over de tafel terug naar mijn kant. ‘Ga je gang.’

Ik kreeg Vidar Waagenes aan de lijn. Hij grinnikte toen hij hoorde waar het over ging. ‘Dit is niet de eerste keer dat ik iets dergelijks hoor over die kant van het land’, zei hij. ‘En dat je uit Bergen komt, zal ook niet geholpen hebben.’

‘Kun jij me helpen?’ vroeg ik ongeduldig.

‘Niet stante pede. In het gunstigste geval zal het een paar dagen duren. Misschien moet er over drie weken nog een ritje naar de rechtbank in Førde volgen. Kom maar langs als je weer terug bent in de stad.’

‘Terug in de stad? Maar dan moet ik met de bus!’

Opnieuw grinnikte hij. ‘Dat hebben mensen voor jou ook gedaan, Varg. Beschouw het maar als een uitdaging.’

‘Vooruit dan maar’, zei ik, waarna ik de verbinding verbrak.

Solrun Storehaug keek me aan met in haar ogen iets wat op medelijden leek. Vervolgens wees ze me de weg naar het busstation.

Het duurde nog tweeënhalf uur voordat de volgende bus naar Bergen zou vertrekken. Ik besteedde anderhalf uur aan een overigens uitstekende maaltijd in een etablissement met de naam ‘Pikant’ dat aan de oever van de rivier de Jølstra lag, en het laatste uur bracht ik door in de wachtruimte van het busstation.

De bus kwam uit Ålesund. Het aantal passagiers dat die middag instapte om naar Bergen te reizen was beperkt, ik telde een stuk of twaalf personen. Sommigen waren alleen, de meesten leken nog

op school te zitten. Een bejaard echtpaar nam voor in de bus plaats, zij zouden bij Vadheim uitstappen.

Twee jonge vrouwen in een wandeloutfit hadden een paar brede rollen textiel bij zich die ze in de bagageruimte onder in de bus neerlegden. De kleine rugzakken die ze bij zich hadden namen ze mee naar binnen. Ik keek op toen ze me in het middenpad passeerden. Beiden hadden ze het wat onbestemde uiterlijk dat knappe jonge mensen eigen is voordat het leven er zijn sporen op kan achterlaten. Een van hen had blond haar dat in een paardenstaart was gebonden; de ander had donker haar, in een kort en praktisch geknipt model dat misschien nog steeds een rattenkop werd genoemd.

Een man van een jaar of vijftig met een pet en een lange jas keek zo intriest uit zijn ogen dat ik hem classificeerde als een vertegenwoordiger in rouwkaarten. De voluptueuze vrouw van dezelfde leeftijd die een paar rijen achter hem plaatsnam behoorde vermoedelijk niet tot zijn clientèle; ze kwebbelde voortdurend in haar mobiele telefoon en hield dat vol tijdens alle bochten die de weg tot in de plaats Langeland maakte. Toen pas beëindigde ze het gesprek.

Ik had me ondertussen weten te verdiepen in de meegebrachte lectuur. In de kiosk bij het busstation had ik een thriller gekocht die zich op IJsland afspeelde. In een kelder in Reykjavik was een oude man vermoord aangetroffen en een van de sporen die de politie op de plaats delict aantrof was een foto van een oud kindergraf. Het verhaal voerde me een eind terug in de tijd naar een landschap waarin ik me thuis voelde. In elk geval leidde het mijn aandacht af van de ergernis over mijn in beslag genomen rijbewijs.

Toen we de Sognefjord overstaken via de veerpont tussen Lavik en Oppedal, stapten de meesten uit om de benen te strekken, naar

het toilet te gaan of om een kop koffie met een *svele* of een warme worst te kopen. De voluptueuze vrouw stond op het dek, terwijl ze opnieuw aan het telefoneren was, deze keer met nog fellere uitroepen dan in de bus. De twee jonge wandelvrouwen stonden op het dek met elkaar te praten en hadden hun plaats in de bus alweer ingenomen toen ik daar met de bittere smaak van koffie in mijn mond en een verslechterend humeur terugkeerde.

Op de grens van de provincies Sogn og Fjordane en Hordaland reed de chauffeur naar de kant en stopte bij een halte. Bij een kruising met een zijweg stond een bruin-met-beige Volkswagenbusje van een ouder model, van het type dat producenten een kampeerbus noemden. In de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw waren ze een veel gebruikelijker gezicht dan aan deze kant van de millenniumwisseling.

Voor de wagen stond een jongeman met donkerblond, halflang haar. Hij had een scherp profiel met een haviksneus die hem gemakkelijk herkenbaar maakte. De twee meisjes stapten uit. De ratenkop liep naar hem toe, omhelsde hem en gaf hem een zoen terwijl de paardenstaart de twee rollen textiel uit de bagageruimte haalde. Met de twee rollen wat ongemakkelijk onder haar arm geklemd bleef ze in de berm staan kijken naar de twee anderen en zei iets tegen hen. De andere twee maakten zich van elkaar los en liepen haar kant op. Maar toen was de bus alweer op weg naar de eerste van de lange tunnels die ons richting Bergen zouden brengen.

In het begin van de daaropvolgende week zag ik van een van hen een foto in de krant staan. Het was de jongeman met de haviksneus en de kop luidde: MAN VERMIST.